

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СПІЛКУВАННЯ ПЕДАГОГА І УЧНЯ

Невід'ємною складовою сучасного освітнього процесу є його інформатизація та використання інформаційно-комп'ютерних технологій, без яких зовсім непросто досягти поставленої мети на уроці. Проте взаємовідносини педагога та учня не обмежуються виключно спілкуванням на уроці. Зростання популярності віртуального спілкування серед школярів, шляхом використання соціальних мереж, зумовлює необхідність врахування цієї особливості вчителем у своїй професійній діяльності.

Використання сучасних інформаційних технологій у системі навчальної, виховної, методичної та управлінської діяльності закладів освіти призводить до змін в усіх напрямках освітнього процесу. Цю проблему досліджували С. Івашнова, М. Кастельс, В. Буряк, М. Згуровський, М. Соколова, О. Прогнімак, С. Паринов, С. Данилюк, Ю. Вернік, В. Попик та інших дослідників.

Мета статті – проаналізувати вплив соціальних мереж на взаємовідносини вчителя і учня. Основні завдання:

- простежити основні мотиви використання соціальних мереж;
- проаналізувати причини популярності соціальних мереж у спілкуванні вчителя та учня.
- визначити вплив соціальних мереж на спілкування педагога і учня.

Згідно досліджень соціологів 55% школярів проводять значний проміжок часу в соціальних мережах [5]. Термін «соціальна мережа» був введений в 1954 р. соціологом з Манчестерської школи Джеймсом Барнсом. У своєму дослідженні С. Івашнова описує «соціальну мережу» як віртуальний майданчик, що забезпечує своїми засобами спілкування, підтримку, створення, розбудову, відображення та організацію соціальних контактів, у тому числі й обмін даними між користувачами і обов'язково передбачає попереднє створення облікового запису. Варто наголосити, що соціальна мережа спрямована на побудову спільнот в Інтернет-мережі, яка складається із користувачів різного віку зі схожими інтересами та діяльністю. Такий зв'язок здійснюється за допомогою сервісу внутрішньої пошти або миттєвого обміну повідомленнями [2 с. 15–17].

При дослідженні учнів 8-их, 10-ого та 11-их класів виявилось, що 26% 8 класу, 59% 10 класу, 32% 11 класу відвідують соціальні мережі щодня.

Основними мотивами для використання соціальних мереж є:

1. розваги,
2. групи по інтересах,
3. пошук друзів, однокласників і спілкування з ними,
4. спосіб зв'язку,
5. знайомство і спілкування з новими людьми [7].

Сучасний вчитель – це насамперед фахівець, який повинен не лише володіти ефективною методикою викладання, а й безпосередньо вміти організувати свій час, якого не так багато, враховуючи педагогічне навантаження, розробку методичних комплексів, написання посібників, тощо. Тому вміння педагога організувати себе в хаосі подій, які відбуваються навколо нього, – вже знаходиться навіть не на рівні – бажання, а на рівні необхідності. Так соцмережа сприятиме оптимальному використанню часу педагога, оскільки дозволить йому завжди бути на зв'язку з своїми учнями та їхніми батьками [1].

У своєму дослідженні А. Яцишин, виокремлює основні перспективи спілкування в соцмережі педагога та учнів. Наприклад, соціальні мережі можна застосувати для: групового навчання (для роботи в навчальних міні-групах); персонального навчання (для самоосвіти); випадкового навчання (можливість пізнавати щось нове несвідомо); внутрішньошкільного навчання (використання з метою інформування щодо функціонування навчального закладу та заходів, пов'язаних з цим). Соціальні мережі також доцільно використовувати для проведення позакласної роботи і для підтримки стосунків між учасниками олімпіад, змагань, літніх шкіл, семінарів, таборів, гуртків та ін., це дозволяє не тільки створити позитивний емоційний клімат заходів, а і підвищити якість проведення [9 с. 119–126].

Сьогодні, суспільство стикається з тим, що віртуальне спілкування набирає більшої популярності ніж реальне. Підтвердженню цих слів служить розробка нових соцмереж для комфортного спілкування. Варто зазначити, що деякі соцмережі розроблені спеціально для спілкування вчителя та учня. Наприклад, Edutoria, головна мета якої допомагати навчальним закладам створювати і упроваджувати соціальні медіа-засоби в навчальний процес. Як стверджував Джордж Лукас (засновник мережі) при розробці Edutoria, головною мотивацією є «...ізоляваність традиційної освіти від реального життя і абстрактність учбових планів; а також гостра необхідність викладачів і студентів в пошуку ресурсів і отриманні порад від експертів за межами аудиторії». Edutoria направлена на об'єднання викладачів, що використовують інноваційні засоби навчання в своїй практиці і готових поділитись досвідом з іншими [10].

Україна також іде ногою з часом та Європою та розробила першу соціальну мережу «Острів знань» в рамках якої, вчитель може здійснювати обмін ідеями, інформацією, методичними розробками, ресурсами, досвідом тощо, отримати професійну експертну оцінку для своїх методик, публікацій, розробок, а також – брати участь у спільній діяльності для вирішення спільних проблем, планування заходів, навчання.

Таким чином, робота в соціальній мережі дозволяє вчителям професійно зростати, відкриває можливості спілкування у професійних співтовариствах, приносить нові ідеї та натхнення для нових пошуків та експериментів. Така мережа відіграє важливе значення у діяльності не тільки вчителя та учня, а й безумовно батьків та загальної аудиторії. Для школярів така мережа насамперед є не лише джерелом здобуття інформації, а й середовищем для знайомств і спілкування за інтересами, обміну своїми знаннями, надання широкому колу учасників мережі можливості оприлюднити власні напрацювання й отримати професійну оцінку своєї творчої діяльності. Також школярі можуть в інтерактивному спілкуванні обговорювати й вирішувати особисті або загальні питання, створювати колективні публікації, брати участь у спільних проектах і відкритих онлайн-уроках. Для загальної аудиторії, у тому числі для батьків, використання «Острову знань» – це можливість безпосередньої участі в навчальному процесі, в оцінюванні якості освіти, в обговоренні й створенні проектів, що можуть визначати стратегію розвитку освіти загалом. Технологічно «Острів знань» є унікальним поєднанням надсучасних інформаційно-комунікаційних і традиційних освітніх, виховних та розважальних технологій, ефективною структурою, що дозволяє оптимізувати та структурувати внутрішні галузеві процеси й сприяти створенню горизонтальних зв'язків у вертикалі освіти [3].

Ще однією мережею, яка може повноцінно вважатись інструментом для освітян України «Партнерство в навчанні», яку запустила «Майкрософт Україна», за її допомогою працівники середньої освіти можуть більше дізнатися про застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для підвищення якості навчання (Chernenko 2009) [6].

Разом з тим, перебування користувачів у соціальних мережах має негативні сторони: віртуальна мережа не замінює людського спілкування та справжніх емоцій і відчуттів. Найбільшою проблемою із якою може зіткнутися педагог в спілкуванні з учнями в соцмережах – це втручання в особистий простір обох сторін.

Не дивно, що при отриманні роботи в американських школах, найперше, що перевіряють майбутніх вчителів – це їхню сторінку в соціальній мережі. Адже, педагоги як і батьки – це приклад для наслідування у дітей. Проте, є інший аспект не вчитель не має права вести соцмережу у власне задоволення?

У третьому тисячолітті поняття «особистий простір» – розмите. Публікуючи фотографії в соціальних мережах вчитель і учень повинен розуміти весь ризик. Сьогодні, можна зустріти багато випадків коли вчитель своїми постами прокоє учнів, батьків, дирекцію школи та мас-медіа до публічного обговорення. Тому, вчитель повинен слідкувати і фільтрувати інформацію, яку публікує в мережі Інтернет [4].

Вчитель із Великої Британії Росс МакГіл веде найпопулярніший блог для вчителів Te@cher Toolkit, де підняв питання яким має бути профіль вчителя у соціальній мережі. Акцентуючи увагу на одній із них – це Facebook, яка більше служить для приватного користування. Р. МакГіл виділив 10 правил, якими повинен користуватися кожен вчитель при веденні власної сторінки:

1. Захистіть свої приватні сторінки.
2. Стежте, щоб загальнодоступна сторінка виглядала професійно.
3. Загальнодоступний чи приватний? Перед тим, як щось опублікувати, запитайте себе «Як би я на це відреагував, якби був татом чи мамою одного з учнів?»
4. Покажіть своїм учням приклад того, як потрібно поводитися онлайн.
5. Чітко вказуйте інформацію про себе та свої цілі. Якщо ви хочете ділитися ідеями, матеріалами та інтересами з іншими вчителями, то вкажіть в себе на сторінці: «Я працюю в початковій школі... і ін.».
6. Ніхто не забороняє вам публікувати свої фото, але обирайте їх з розумом.
7. Захистіть свої паролі (не дозволяйте учням користуватися своїм комп'ютером чи мобільними пристроями).
8. Стежте за своїми «підписниками» та «друзями». Регулярно переглядайте їхні сторінки, адже навіть якщо на вашій сторінці немає нічого такого, на їхніх може появиться.
9. Зробіть свої профайли «приватними», щоб їх змогли переглядати лише ваші «друзі» або ті, кому ви надаєте доступ. Таке обмеження стоїть в мене на Instagram, що дозволяє мені особисто схвалювати усіх «підписників».
10. Попросіть друзів та родичів не позначати вас на тому, що може скомпрометувати вас як професіонала. Таке траплялось вже і зі мною, і з моїми колегами.

Також Р. МакГіл застерігає, що більшість педагогів можуть зіткнутися з проблемою, коли учень недоречно проводить свій вільний час (зложиває алкоголем, вживає наркотичні засоби, поводить себе некоректно та інше). Після цього в вчителя виникає питання, що робити із цією інформацією? Повідомити батькам чи поговорити із учнем? Адже, за стінами школи вчитель не несе відповідальності за учнями, вони самі

мають вирішувати як проводити свій вільний від навчання час. Британський вчитель пропонує адекватно сприймати інформацію з якою педагоги можуть зіткнутися. Він акцентує увагу на тому, що у XXI ст. вчитель має навчити учнів не лише як правильно поводитися у позаурочний час, а й як правильно подати себе у соціальних мережах, що і Росс МакГіл практикує у своєму блозі [11].

Тепер варто з'ясувати яким чином може засвоюватися інформація користувачем в соціальних мережах: швидко, спонтанно і маленькими порціями. Мозок звикає до такої роботи з інформацією і поступово втрачає здатність тривалий час утримувати увагу на чомусь. Розвивається синдром дефіциту уваги і гіперактивності. Це побічний ефект, породжений філософією інтеграції інформації: коли робота з єдиним веб-інтерфейсом починає поєднувати в собі безліч функцій, таких як спілкування, прослуховування музики, обговорення зустрічей і т. д., у користувача з'являється спокуса переступити до всього відразу і здійснювати паралельно кілька процесів.

Це погано позначається на здатності нашого мислення. Стає важко довго утримувати увагу, наприклад, на читанні інформацію, яку надав вчитель. Розум учнів, слідуєчи набутою звичкою, починає перескакувати з одного предмета на інший. Тому виникають труднощі з тим, щоб послідовно міркувати, розмірковувати одну проблему: увага постійно «втікає».

Особливо ця проблема гостро стоїть у контексті підростаючого покоління. Дитяче мислення набагато більше «пластичне» ніж доросле і тому легше може перейняти шкідливі стандарти мислення, які формують, в тому числі, соц. мережі.

Через те, що інформація надходить швидко і безперервно (наприклад, під час перегляду лекції) учень її не встигає обдумати. Емоції не отримують розвитку у відповідь на що надходять враження, так як для цього потрібен час і спокій, яких немає в умовах судовного засвоєння інформації. [9].

Емпатія, зацікавленість і захопленість зникають, не встигаючи толком оформитися у психіці учнів, так як одна інформація різко змінює іншу.

Отже, в педагогічній діяльності можливості соціальних мереж можна використовувати для вирішення різноманітних завдань: в соціальних мережах можна ефективно організувати колективну роботу розподіленої навчальної групи, довгострокову проектну діяльність, міжнародні обміни, у тому числі науково-освітні, безперервну освіту та самоосвіту, мережеву роботу людей, що знаходяться в різних країнах, на різних континентах землі. Використання соціальних мереж для вчителя дає наступні переваги: підтримка професійної діяльності вчителя; можливість самореалізації та самоствердження через спільну практичну діяльність; створення та підтримка нових освітніх ініціатив; створення єдиного інформаційного педагогічного ресурсу; організація практичної діяльності вчителів у мережі; розвиток і реалізація творчих здібностей учасників проектів.

Необхідно зазначити, що впровадження в навчальний процес соціальних мереж надає можливість учням та студентам: оперативно отримувати та надсилати навчальну інформацію; самореалізації та самоствердженню через спільну практичну діяльність; участі у різноманітних проектах та набутті знань в різних предметних галузях; розширювати коло спілкування, виховувати толерантність, розвивати критичне мислення; розвивати самостійність й відповідальність; працювати в одній команді. Проте, не варто забувати про тонку грань, яку не повинен переступати педагог, так само як і учень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Е. А. Социальные сети как инструмент развития: виды и возможности [Электронный ресурс] / Е. А. Бондаренко. – Режим доступа: <http://www.trainings.ru/library/articles/?id=1006>
2. Івашнова С. В. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті / С. В. Івашнова // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 2. – С. 15-17.
3. Міленін В. М. «Острів знань» – як соціально-освітній простір для учнів, педагогів та батьків / В. М. Міленін // Проблеми розвитку обдарованості у позашкільних навчальних закладах. – К., 2012 – С. 308-315
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс] – Режим дступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
5. Сазанов В. М. Социальные сети: Анализ – Технологии – Перспективы [Электронный ресурс] / В. М. Сазанов // Обзор. Лаборатория СВМ – Режим доступа: www.ntl-cbm.narod.ru.
6. Черненко В. В. «Майкрософт Україна» запускає професійну соціальну мережу для освітян / В. В. Черненко [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.microsoft.com/ukraine/news/issues/2009/10/socnet.msp>
7. Шахненко О. В. Вплив соціальних мереж на підлітків [Електронний ресурс] / О. В. Шахненко // – Режим доступа: <http://konf.koippo.kr.ua/blogs/index.php/blog2/title-50>
8. Яцишин А. В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти / А. В. Яцишин // Інформаційні технології в освіті. – 2014. – № 19. – С. 119–126.
9. Шкода соціальних мереж: вплив на психіку [Електронний ресурс] / Режим доступа: http://medterms.com.ua/blog/shkoda_socialnikh_merezh_vpliv_na_psikhiku/ 2015-08-10-6423
10. Lucas G. Edutopia's Role in Education [Electronic Resource] / G. Lucas. – Access: <http://www.edutopia.org/word-from-george-lucas-edutopias-role-in-education>
11. McGill R. Managing Your Social Media Profile [Electronic Resource] / R. McGill – Access: <http://www.teachertoolkit.co.uk/2016/11/11/social-media-protection/>